

Utbildningsinspektion i Brännland och Överboda skolor förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av Brännland och Överboda skolor	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Brännland och Överboda skolor den 7–8 december, 2005. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Brännland och Överboda skolor, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Brännland och Överboda skolor intervjuades rektor, lärare, elevvårdspersonal och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i årskurserna 1–6 och förskoleklassernas verksamhet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Brännland och Överboda skolor

Brännlands skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	39
Förskoleklass	13
Grundskola	72

Överboda skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	12
Förskoleklass	4
Grundskola	37

Brännland och Överboda skolor är belägna i de båda byarna med samma namn utanför Umeå. De är placerade i en naturskön omgivning med närhet till skog och friluftsliv. Skolorna ingår Umeå kommuns Västra skolområde.

Brännland och Överboda skolors verksamhet omfattar förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6 samt skolbarnsomsorg. Verksamheten är organiserad i åldersblandade grupper. Rektorn som ansvarar för de båda skolorna ansvarar även för familjedaghemmen inom upptagningsområdet. Skolverket har inte inspekterat familjedaghemmens verksamhet.

Personalen i de båda skolorna är indelade i ett arbetslag från förskoleklass–årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslagen.

Skolbyggnaderna är från 1940-50-talet. Brännlands skola har utökats med en paviljong och en ny utbyggnad för några år sedan. Överboda skola saknar en idrottshall. Eleverna i Överboda skola har idrott i byaföreningens hus och i Västangårds skolas idrottshall.

Överboda skola har ett sviktande elevunderlag. Nästa läsår lämnar 13 elever i årskurs 6 skolan. Nytilskottet av elever förväntas inte bli lika stort.

Ett flertal elever vid de båda skolorna har skolskjuts.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Brännland och Överboda skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Brännland och Överboda skolor erbjuder som helhet en utbildning av god kvalitet. Rutinerade lärare med stort engagemang där alla tar ansvar för alla elever bidrar till att skolorna upplevs som trygga av elever och föräldrar. Den goda samverkan mellan arbetslagen gör att skolorna har en helhetssyn som gagnar eleverna och deras lärande. Kvalitetsarbetet är väl förankrat och involverat i skolornas verksamhet.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen bör förbättras.

- En översyn bör göras så det säkerställs att alla elever i behov av särskilt stöd i Överboda skola får hjälp i den omfattning som de behöver.
- Kvaliteten på vissa åtgärdsprogram bör förbättras så att de kan utvärderas.
- Rektorn bör ta ett tydligare ledningsansvar för den pedagogiska utvecklingen vid skolan.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Eleverna i Överboda skola har inte en reell valmöjlighet att fördjupa sig i olika ämnen inom elevens val (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, respektive för de frivilliga skolformerna, Lpf 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Kunskaper, utveckling och lärande

Inspektörernas bedömer att eleverna i förskoleklasserna får goda förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Engagerad personal med en helhetssyn på barnet stimulerar barnens lust att lära, nyfikenhet och tillit till sin egen förmåga. Genom lek och skapande verksamhet, exempelvis i temaarbeten, får barnen möjlighet att utforska och experimentera och därmed befästa sina kunskaper.

Skolan använder sig mestadels av portfolio, observationer och pedagogiska diskussioner för att följa elevernas kunskapsutveckling. Även tester och nationella diagnoser förekommer. Alla elever har en individuell utvecklingsplan (IUP) som omfattar mål för alla skolämnen och sociala mål för eleven. Kontinuerlig kunskapsuppföljning sker mestadels i svenska, engelska, matematik och slöjd. Skolorna har utarbetat lokalt bearbetade kursplaner för samtliga ämnen.

Resultaten av nationella prov i årskurs 5 vårterminen 2004 i Brännlands skola visar att alla elever uppnått målen svenska och matematik, 10 av 13 elever i engelska. I Överboda skola där 13 elever deltog uppnådde 11 målen i svenska, 10 målen i matematik och 9 målen i engelska. Brännland skola har inte gjort någon uppdelning av flickornas och pojkarnas resultat på grund av ojämn könsfördelning. Skolornas resultat har delvis analyserats i kvalitetsredovisningen och utvecklingsåtgärder har föreslagits. Det har skett en försämring av resultaten från vårterminen 2003 i Överboda skola då alla elever uppnådde målen i samtliga ämnen. I Brännlands skola var det enbart pojkar som inte uppnådde målen i svenska. Skolan har inte gjort någon analys över skillnaderna i flickors och pojkars resultat.

Resultaten av arbetet med normer och värden

Det är en god stämning på skolorna både i klassrum, korridorer och ute på raster. Inspektionen visar att flertalet barn och vuxna uppfattar att skolorna är trygga. I skolornas och den kommungemensamma trivselenkäten visar svaren på att eleverna trivs och är trygga i sina skolor vilket också framkommer vid intervjuer med elever och föräldrar. I Överboda skola förekommer en del bråk på raster enligt de intervjuade eleverna. Skolan vidtar åtgärder och reder ut uppkomna situationer direkt.

Sammanfattning

Inspektionen visar att Brännland och Överboda skolors resultat av arbete med värdegrunden och elevernas kunskapsresultat är bra. Inspektörerna bedömer att skolorna följer upp och analyserar varje elevs kunskapsutveckling i svenska, engelska, matematik och slöjd. Dock bör skolornas arbete med att följa upp elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen förbättras.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

I de båda skolorna arbetar personalen förebyggande och aktivt mot mobbning och kränkande behandling. Föräldrarna uppfattar att när incidenter inträffar tar personalen tag i dessa på en gång. Skolorna arbetar med flera olika metoder när det gäller att upptäcka eller förebygga kränkande behandling då även eleverna involveras. Som exempel kan nämnas kamratstödjare, faddersystem, massage och drama. Kamratstödjarna är två elever ur varje klass, i årskurs 2–6 i Brännlands skola och i årskurs 4–6 i Överboda skola, som valts av sina klasskamrater och fått utbildning för att kunna stötta sina kamrater. Eleverna i de tidigare årskurserna får prova på att vara kamratstödjare var sin vecka. Kamratstödjarna träffas regelbundet tillsammans med teamet mot kränkande behandling som fungerar som stöd och handledare för gruppen. De samtalar då om klimatet i skolan och i de olika klasserna. Alla klasser arbetar med EQ (emotional intelligence) material. Skolorna gör egna trivselseundersökningar bland eleverna varje termin. Inspektörerna bedömer att värdegrundsarbetet i skolan fungerar bra.

Skolverket vill uppmärksamma skolorna på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Vid inspektionstillfället fanns på de båda skolorna ett handlingsprogram för att motverka kränkande behandling som revideras varje år. Skolråden i de båda skolorna har möjlighet att framföra synpunkter på programmet. I Brännlands skola har skolrådet för några terminer sedan ändrat i programmet så att det numera är klart att föräldrarna ska kontaktas i ett tidigt skede när en mobbningsituation uppstår. De intervjuade föräldrarna och kamratstödjarna känner till handlingsprogrammet som aktualiseras vid varje hösttermins start. Detta bedöms av föräldrar och personal fungera bra. Inspektionen visar att Brännlands skolas handlingsprogram saknar definitionen av kränkning och i de båda skolornas program bör det tydligare beskrivas hur skolorna hanterar fall där elever känt sig kränkta av en vuxen. Kränkande behandlingsteamet på skolorna

arbetar förebyggande och direkt med akuta ärenden. Inga allvarligare situationer har uppstått denna termin, mest förekommer ”bekymmersamtal”. Teamet består av en rektor, skolsköterska och en personal.

Elevinflytande sker formellt via klassråd från förskoleklass till årskurs 6. Eleverna vid de båda skolorna är nöjda med undervisningen och tycker att de har möjlighet att vara med och påverka den. Även ”barnråd” då alla skolornas elever deltar förekommer vid behov.

Formell samverkan med föräldrar sker i form av skolråd två gånger per termin. I de båda skolorna ingår rektorn, elevrepresentanter (den första timmen) och personalrepresentanter i skolråden. Frågor som tagits upp på klassråd kan också tas upp på skolrådsmötena och vice versa. Alla deltagare är överens om att denna samverkansform fungerar bra och att eleverna är delaktiga i beslut som påverkar de båda skolornas verksamhet. Annan samverkan med föräldrar sker via föräldramöten, veckobrev eller skoldagbok, skolan hemsida och liknande.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I Brännlands skola arbetar personalen i ett arbetslag från förskoleklass till årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslagen. Skolan satsar på en profil där ett samarbete mellan förskoleklassen, grundskolan och skolbarnsomsorgen bidrar till en helhetssyn på eleverna. Varje vecka arbetar skolan tematiskt i blandade åldersgrupper. Skolan är liten vilket gör att alla elever och all personal känner varandra.

Överboda skolas personal är också organiserad i ett arbetslag från förskoleklass till årskurs 6. Skolbarnsomsorgens personal ingår i arbetslagen. I undervisning tar skolan tillvara på närheten till naturen både fysiskt, estetiskt och kunskapsmässigt. Skolan har de senaste åren satsat på data, natur och friluftsliv. En del undervisning sker exempelvis utomhus. Även i denna skola känner alla elever och all personal varandra.

Ett av skolornas prioriterade utvecklingsområden är jämställdhet och mångfald. Jämställdhet ska prägla undervisning, planering och organisation. Arbetstvillkoren ska vara lika goda för flickor som för pojkar. Skolan ska aktivt arbeta mot främlingsfientlighet. Inspektionen visar att detta mål är en aktiv del av skolans undervisning.

Individanpassning och stöd

I skolorna finns nedskrivna rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd och hur arbetet organiseras för dessa elever. Stöd ges både inkluderat i klassen och exkluderat utifrån elevens behov. I Brännlands skola finns en heltidsanställd speciallärare som arbetar med alla elever i behov av stöd dels som speciallärare och dels som resursperson. I Överboda skola är en av klasslärarna utbildad specialpedagog och använder en del av sin undervisningstid till elever som behöver stöd. I nuläget upplever dock rektorn och personalen att det är tveksamt om de specialpedagogiska resurserna räcker till. Alla elever i behov av extra stöd har åtgärdsprogram. Föräldrarna känner till åtgärdsprogrammets innehåll, elevvårdskonferenser genomförs vid behov. Inspektörerna har funnit att åtgärdsprogrammen är av skiftande kvalitet. I vissa åtgärdsprogram kan de mål som eleven ska nå vara svåra att utvärdera. Lärarna har även möjlighet att få handledning och hjälp externt från kommunens resursteam.

Utvärdering av lärandet

Skolorna har arbetsplaner som dels innehåller mål uppsatta av för- och grundskolenämnden i Umeå kommun och dels skolorna egna mål. Målen har samband med de nationella styrdokument. Arbetsplanerna innehåller också bilagor med handlingsprogram, olika samverkansorgan, modell för elevdokumentation med mera.

Alla elever i skolorna har individuella utvecklingsplaner (IUP) som utvärderas i samband med utvecklingssamtalet då även nya mål upprättas. IUP fokuserar mestadels på ämnena svenska, matematik och engelska samt sociala mål för varje elev.

Utvecklingssamtal genomförs en gång per termin i alla klasser och förbereds med en trivsel- och trygghetsenkät. Eleverna får också göra en utvärdering av sitt arbete i ämnena svenska, matematik och engelska. Föräldrarna är nöjda med samtalen och tycker att de får veta hur barnen fungerar socialt och hur det går för deras barn i de ovanstående ämnena. En del föräldrar tycker att det kan vara svårt att veta vad barnet ska kunna efter varje årskurs.

I skolorna kartläggs elevernas kunskaper i svenska och matematik från förskoleklass till och med årskurs 6 varje år med hjälp av olika tester, diagnoser samt nationell diagnos i årskurs 2 och nationella prov i årskurs 5.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

I skolornas kvalitetsredovisning ingår för- och grundskolenämndens övergripande verksamhetsmål och skolornas egna utvecklingsmål. Den följer kommunens gemensamma modell med de tre prioriterade områdena: Elevernas arbetsmiljö, elevernas lärande och skolans studieresultat samt elevernas personliga och sociala utveckling. Dokumenten är tydliga och anger förutom målen även åtgärder för att nå målen, resultat och måluppfyllelse samt åtgärder för utveckling. Personalen är mycket involverad i kvalitetsarbetet och följer upp samt utvärderar den lokala arbetsplanen som ligger till grund för kvalitetsredovisningen en gång per termin. De uttrycker att de hittat den röda tråden i kvalitetsarbetet. Inspektörerna bedömer att kvalitetsarbetet och dokumenten är verktyg som används i skolornas verksamhet.

Skolledning och intern kommunikation

Brännlands skola och Överboda skola har samma rektor som också ansvarar för familjedaghemmen i området. Rektorn saknar administrativ hjälp på skolan men kan anlita en gemensam administratör som finns i skolområdet. Det finns en tydlig mötesstruktur mellan arbetslagen och rektorn för spridning av information, interna planeringsmöten och liknande. Rektorn är väl känd av elever och föräldrar.

Personalen upplever rektorn som en god lyssnare och samtalspartner. Rektorn är väl förtrogen med alla elever i behov av stöd. Inspektionen visar dock att det finns ett behov hos skolornas personal att rektorn ska finnas mera ute i verksamheterna och bli mer drivande och involverad i det pedagogiska arbetet.

Sammanfattning

Verksamheten i Brännland och Överboda skolor har en bra kvalitet. Dock bör kvaliteten på vissa åtgärdsprogram förbättras så att de kan utvärderas. Kvalitetsarbetet vid de båda skolorna fungerar mycket bra. Dock bör rektorn ta ett tydligare ledningsansvar för den pedagogiska utvecklingen vid skolan.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till likvärdig utbildning

Från och med detta läsår börjar eleverna från Brännland och Överboda skolor i Västangårds skola i årskurs 7. Rutiner för överföring mellan skolorna finns. Rektorn upplever att överföringarna fungerat bra.

Modersmålsundervisning erbjuds till elev som har behov av det. Modersmåls läraren kommer till skolan. Organisatoriskt är modersmåls lärarna i Umeå kommun knutna till Hedlundaskolan där även förberedelseklasser finns.

I Brännlands skola genomförs elevens val från årskurs 4. Eleverna har fått välja fyra ämnen. De får arbeta med två av de valda ämnena vardera terminen under läsåret. I Överboda skola ingår elevens val från detta läsår i elevens eget arbete. Eleven får då arbeta med olika ämnen för att nå de mål som finns uppsatta i elevens IUP och innebär inte en valfri fördjupning i något ämne. Tidigare läsår har Överboda skola arbetat med temaveckor för ämnet elevens val.

Undervisning i hem- och konsumentkunskap samt teknik genomförs i de båda skolorna. Ämnet teknik har integrerats med andra ämnen eller genomförts som temaveckor. Inspektionen visar att eleverna bedöms nå de uppsatta ämnesmålen i årskurs 5.

Spanska, tyska och franska erbjuds som språkval. Som alternativ kan också engelska eller svenska väljas. Inför språkvalet till årskurs 7 får eleverna i årskurs 6 prova på olika språk, fem veckor per språk. Undervisningen genomförs i Västangårds skola dit eleverna åker buss.

Personalresurser

Brännlands skola har detta läsår 13,25 heltidstjänster, varav 6,7 är lärare som ansvarar för undervisning. Alla lärare har pedagogisk utbildning och flertalet har mångårig erfarenhet av sitt yrke. Enligt officiell statistik uppgick personaltätheten för skolan år 2004/05 till 7,9 lärare per 100 elever. Riksgenomsnittet är 6,6 lärare per 100 elever med pedagogisk utbildning. Personalen som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar även i skolverksamheten.

Överboda skola har detta läsår 8,45 heltidstjänster, varav 3,35 är lärare som ansvarar för undervisning. Alla lärare har pedagogisk utbildning och även i denna skola har lärarna mångårig erfarenhet av sitt yrke. Enligt officiell statistik uppgick personaltätheten för skolan år 2004/05 till 7,6 lärare per 100 elever. Personalen som arbetar i skolbarnsomsorgen deltar även i skolverksamheten. Inspektörerna bedömer att lärarnas formella kompetens är mycket god.

Resurserna för personalens kompetensutveckling har de senaste åren varit begränsade. Fortbildning och annan kompetensutveckling aktualiseras vid medarbetarsamtalen. Personalen deltar även i den kommunövergripande kompetensutvecklingen som sker i form av studiedagar.

Tillgång till experthjälp när det gäller handledning och utredning kan skolan få från det kommunala resursteamet eller från specialpedagogiskt centrum.

Läromedel, pedagogisk materiel och utrustning

Läromedelstillgången och kvaliteten på läromedlen är god. Personal, föräldrar och elever upplever att de flesta läromedel är i bra skick även om undantag finns. Inspektionen visar att väggkartorna i klassrummen är inaktuella, något som personalen är medveten om. Datorer finns och används i undervisningen.

Skolornas lokaler är ändamålsenliga även om inte alla lokaler är anpassade för elever med funktionshinder. Överboda skola saknar en idrottshall. Eleverna i Överboda skola har idrott i byaföreningens hus eller i Västangårds skolas idrottshall. Ingen skadegörelse eller klotter förekommer. Båda skolorna har närhet till naturen som de också använder i undervisningen.

Sammanfattning

Verksamheterna vid Brännland och Överboda skolor har goda personella och materiella förutsättningar att nå de mål som anges i läroplaner och kursplaner.

Datum	Ort
2006-06-12	Umeå

Eva Edlund

Anders Nylander